За наукові кадри
1986, янв.-март
№ 1-12 / 12 од.
п-974175

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р. № 1 (1614). 3 СІЧНЯ 1986 РОКУ. Виходить щотижня. Ціна 2 коп.

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

* Наступив 1986-й рік. Менше двох місяців залишається до відкриття XXVII з'їзду КПРС. Зростає інтерес до передз'їздівських партійних документів, до кращих людей міста і області, які будуть представляти на з'їзді Одеську обласну парторганізацію. Сьогодні ми розповідаємо про делегата XXVII з'їзду КПРС, Героя Радянського Союзу, доктора історичних наук, професора М. М. Якупова — 1 стор.

* У парткомі університету відбулась зацікавлена розмова про діяльність газети «За наукові кадри». Сподіваємось, що наші читачі продовжать цю розмову, взявши активну участь у нашій передноворічній анкеті — 2 стор.

* Художня самодіяльність студентської молоді. Підсумки огляду-конкурсу — уроки на майбутнє — 4 стор.

XXVII з'їзду КПРС — гідну зустріч!

МИ—ОПТИМІСТИ

Радісно, з великим піднесенням зустрів радянський народ Новий 1986-й рік, який ввійде в історію як рік XXVII з'їзду КПРС, початку трудової XII п'ятирічки, на яку всі ми покладаємо стільки сподівань.

Знаменно, що напередодні Нового року керівник нашої партії Михайло Сергійович Горбачов перед лицем усього людства знову заявив про гаряче бажання радянських людей жити у мирі і дружбі зі всіма народами світу. Звертаючись через послів на прийомі у Москві до керівників інших держав, Генеральний секретар ЦК КПРС, зокрема, сказав: «Щодо радянського керівництва, то за своїми переконаннями ми — оптимісти, віримо в краще майбутнє людства і будемо продовжувати активно діяти в цьому напрямі».

Про наші миролюбні наміри свідчить і той факт, що в акції «Ще не пізно!» — зверненні до президента Рейгана приєднатися до мораторію на всі ядерні вибухи взяли безпосередню участь декілька мільйонів радянських юнаків і дівчат, людей старшого віку.

В новий рік радянські люди увійшли зі своїми проблемами і турботами, з прагненням працювати на совість, добиватися високої організації трудового процесу, ефективної віддачі від усіх економічних і соціально-політичних заходів. Великих зусиль буде вимагати якісне виконання соціалістичних зобов'язань, які університетські колективи взяли у відповідності з комплексним планом розвитку ОДУ в XII п'ятирічці. Особливу увагу треба буде звернути на пошук дійсно сучасних і справді ефективних методів в забезпеченні високої якості учбового процесу, в підготовці висококваліфікованих та ідейно загартованих спеціалістів для народного господарства і освіти.

Серйозних зрушень потребує і університетська наука, особливо в галузі її зв'язків з практичним виробництвом. Необхідно добиватися, щоб наукові дослідження мали максимальне застосування у виробництві.

І, нарешті, першочерговим завданням для усіх викладачів, студентів, наукових і технічних співробітників безумовно стане глибоке і творче вивчення документів, які будуть прийняті на XXVII з'їзді КПРС.

Початок нового року для університету співпав з початком зимової сесії — відповідального етапу в діяльності будь-якого вузу. Напередодні нового року партком націлив партійні організації факультетів і кафедр, професорсько-викладацький склад на організоване проведення сесії, на створення необхідних умов для успішного складання студентами заліків і екзаменів.

Від успіхів у малому до серйозних здобутків і самокритичних оцінок в розв'язанні перспективних завдань — таким має бути стиль нашої діяльності в новому році. Труднощів не минути. Але ми впевнені в реальності і здійсненості наших планів і задумів. Адже ми—оптимісти.

ДЕЛЕГАТ XXVII З'ЇЗДУ КПРС

У числі 48 делегатів на XXVII з'їзд КПРС від Одеської обласної партійної організації є і представник нашого університету Герой Радянського Союзу, професор Микола Михайлович Якупов.

Біографія Миколи Михайловича Якупова — це типова історія людини радянського суспільства, яка всю свою творчу наснагу, енергію, професійний і життєвий досвід віддає найголовнішій справі — служінню Батьківщині. Найбільш суттєві дані про комуніста Якупова можна було б представити так: Микола Михайлович Якупов в Одеському університеті з 1957 року — студент, аспірант, викладач, доцент, професор. З 1965 році він захищає кандидатську, а в 1970 році — докторську дисертації. З 1972 року Микола Михайлович — завідуючий кафедрою історії КПРС, професор.

М. М. Якупов — автор понад 80 наукових публікацій з питань війни, миру і революції пристрасний пропагандист радянського способу життя, безкомпромісний боєць ідеологічного фронту.

На спеціалізованій раді, яку очолює Микола Михайлович, захистили кандидатські дисертації понад 100 чоловік, серед них і 20 аспірантів професора Якупова.

За активну участь в підготовці науково-педагогічних кадрів ВАК при Раді Міністрів СРСР нагородив професора Якупова Почесною грамотою і ювілейною медаллю. Микола Михайлович — член координаційної Ради з історії КПРС і партійного будівництва Інституту історії партії при ЦК Компартії України, член редколегії міжвідомчого збірника «Наукові праці з історії КПРС», член проблемної Ради «Історія Великої Жовтневої соціалістичної революції» Інституту АН СРСР.

Як голова науково-методичної ради викладачів суспільних наук Одеського вузівського центру М. М. Якупов проводить велику роботу по узагальненню і розповсюдженню передового досвіду викладання, науково-дослідної і політико-виховної роботи.

Громадський портрет професора Якупова буде неповним, якщо не сказати, що він веде значну суспільно-політичну роботу. Член Центрального райкому Компартії України і парткому університету, позаштатний керівник секції історії КПРС відділу пропаганди і агітації обкому Компартії України, член Президії правління обласної організації «Знання». В 1985 р. професора Якупова обрано делегатом обласної Ради народних депутатів.

Знають Миколу Михайловича і як літератора. Великим успіхом, особливо серед молоді, користується його книга «Весну принесли на знаменах». Це хвилююча розповідь про подвиги бійців і командирів в боях за визволення Одеси.

При такій великій професійній і громадській навантаженості Микола Михайлович — частий гість у студентів. Чи не в молоді черпає він сили і молодечий запал?

Його рідко можна застати дома. Ось і зараз, коли пишуться ці рядки, Микола Михайлович у відрядженні у Києві. І я впевнений, що навіть в дорозі він в думках з колективом кафедри, своїми студентами.

Є в згаданій книзі М. М. Якупова такі рядки: «Пам'ять — це не тільки сурова велич обелісків. Це і сердечна турбота про ветеранів війни. Пам'ять — це гідне продовження справи, яку відстоювали, за яку воювали солдати Великої Вітчизняної». Ці рядки написані рукою людини, яка знає ціну життя.

Н. НІКОЛАЄНКО.

Фото П. Шнейдерова.

Університетські вісті

В ДРУЖНІЙ АТМОСФЕРІ

Деканат по роботі з іноземними студентами і первинна партійна організація Народно - демократичної партії Афганістану провели зустріч «За круглим столом», присвячену 21-й роковині створення Народно-Демократичної партії Афганістану (НДПА) і 6-й роковині нового етапу Квітневої революції.

В зустрічі взяли участь аспірант хімічного факультету ОДУ, зав. відділом агітації і пропаганди первинної організації НДПА в Одесі Назар Мухамад, професор К. Осташко, який працював декілька років в Кабульському університеті, заст. декана по роботі з іноземними студентами С. Федорко, викладачі і студенти. Виступаючі розповіли про багатогранне співробітництво радянського і афганського народів, про культуру народів Афганістану, підвищення рівня освіти в країні. Студент юридичного факультету Олег Коваленко розповів, як він зі своїми товаришами виконував інтернаціональний обов'язок у складі обмеженого контингенту Радянських військ в Афганістані. Він розповів також про сердечні зустрічі радянських воїнів з простими трудівниками цієї країни. Зустріч пройшла в дружній невимушеній атмосфері.

НУР ІЛАХ СУЛГАНІ,
секретар первинної партійної організації НДПА в ОДУ.

ГОТУЄМОСЬ ДО СЕСІЇ

Наприкінці року на хімічному факультеті відбулись виробничі збори, на яких були присутні співробітники кафедри аналітичної хімії, викладачі історії, наставники груп. Обговорювалося питання про підготовку до зимової сесії.

Було зазначено, що студенти Квашенко, Бервінова, Жумабаєва, Мальцев, Туманян, Самойлова мають багато пропусків без поважних причин, за що їм була оголошена догана, але це не змінило відношення названих студентів до навчання.

Деякі студенти, зокрема, Кропивянська, Криуліна, Кисіль, Одаліс, Ноур, Туманян, Болотенко мають заборгованості з аналітичної хімії, які потрібно відпрацювати.

В останні тижні, що залишились до сесії, треба усунути недоліки, виявлені виробничими зборами, щоб якісно скласти сесію.

О. ПЕРЕВЕРЗЄВА,
студентка II курсу хімфаку.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

У ПАРТКОМІ УНІВЕРСИТЕТУ

На черговому засіданні парткому розглянуті суттєві питання багатогранної діяльності вузівського колективу, у тому числі: про роботу кафедри російської літератури філологічного факультету і кафедри мікробіології біологічного факультету по підготовці до зимової екзаменаційної сесії і зміцненню учбової дисципліни (звіти зав. кафедрами М. А. Левченка, В. А. Іваніци, співдоповідь голови комісії А. В. Гузенка); звіт редактора багатотиражної газети «За наукові кадри» М. Щербаня про роботу редакції у 1985 р. (Інформація І. М. Дузя); про підсумки проведення єдиних політднів у II півріччі 1985 р. (Інформація О. І. Домбровського).

У ході обговорення першого питання було відзначено, що з метою підвищення успішності студентів викладачі кафедри російської літератури проводять значну індивідуальну роботу зі студентами, вимагають безумовного відпрацювання боргів з практичних занять, додатково проводять колоквіуми, як одну із форм міжсесійного контролю.

Значну увагу приділяють на кафедрі якості організації самостійної роботи студентів, для якої створені необхідні умови. Мається на увазі в першу чергу видання кафедрою в необхідній кількості методичних вказівок і програм спецкурсів. Успішність студентів завжди знаходиться в центрі уваги партійного бюро факультету.

Відповідна робота проводиться і на кафедрі мікробіології біологічного факультету. Зокрема, складено графіки проведення передсесійних консультацій, графіки щоденного чергування викладачів і двузмінної роботи лаборантів. На засіданнях кафедри своєчасно були розглянуті питання про роботу з академборжниками, підсумки педпрактики студентів денного відділення тощо.

В той же час партком звернув увагу на наявність елементів формалізму в багатьох заходах, що проводяться на кафедрах. Зокрема, не дивлячись на настання гарячої пори, в кімнаті для самостійної роботи студентів на кафедрі мікробіології рідко можна було бачити студентів.

У зв'язку з цим партком зажадав підвищити дієвість підготовчої роботи до сесії на всіх факультетах і кафедрах.

Особлива увага була звернута на необхідність більш активної і безпосередньої участі членів партійних і комсомольських бюро факультетів і партгруп кафедр, які відповідають за навчальну роботу, в проведенні дієвих організаційних заходів і контролю за самостійною роботою студентів у період підготовки і в ході зимової сесії.

Заслухавши і обговоривши звіт редактора газети «За наукові кадри» М. Щербаня і співдоповідь голови комісії професора І. М. Дузя. партком відзначив, що у звітний період дещо пожвавішала робота редакції, яка в основному правильно висвітлювала важливі питання діяльності парторганізації і життя університетського колективу в цілому. Більш якісним стало оформлення газети, підвищилась культура її мови.

В той же час в діяльності газети мають місце і недоліки. Зокрема, в газеті не досить широко висвітлюються проблеми учбово-виховного процесу, педагогіки, вузівської науки, особливо фундаментальних досліджень, і зв'язки науки з виробництвом. Недостатньо друкується і аргументованих матеріалів на важливу тематику комуністичного виховання. В газеті відсутні серйозні критичні матеріали і редакція ще не добилась своєчасного реагування на свої виступи. Газета не має широкого активу і не залучає до своєї роботи членів редколегії факультетських газет, відсутні зв'язки з літературною студією.

Викликає нарікання і незадовільне розповсюдження газети. причому комітет комсомолу університету не спромігся вжити ефективних заходів з цього приводу.

Визнавши діяльність редакції газети «За наукові кадри» задовільною, партком зажадав усунення наявних недоліків.

Парткомом були прийняті відповідні рішення з інших обговорених питань.

ПРОПОНУЮ...

Частина перша, розді II, 20 абзац проекту Програми КПРС. Після слів «імперіалізм несе відповідальність за... епідемічних хвороб» пропоную додати: **«...і порушення екологічної рівноваги».**

Частина друга, розділ 1, 14 абзац проекту Програми КПРС. Після слів «в економічній галузі — піднесення народного господарства... переведення його на рейки інтенсивного розвитку» пропоную додати **«...і впровадження безвідходних і маловідходних технологій».**

Частина друга, розділ II, підрозділ «Прискорення науково - технічного прогресу», абзац 6 проекту Програми КПРС після слів «Ресурсозбереження стане...» додати **«...і застосування безвідходної і маловідходної технологій».**

Частину четверту, абзац 13 Основних напрямів пропоную доповнити словами: **«Забезпечити фінансування фундаментальних досліджень в галузі астрономії у вищій школі».**

Ю. РОМАНОВ,
зав. сектором обсерваторії.

Партбюро вирішує проблеми

Університетська трибуна

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЕКТИ ПЕРЕДЗ'ЇЗДІВСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ

ВЕЛІННЯ ЧАСУ

Якщо ви вважаєте себе сучасною людиною, ви не можете обійтись без планування своєї повсякденної зайнятості. І кому як не вам відомо, як нелегко іноді буває передбачити різні, часом несподівані заходи і ситуації. А що вже казати про планування з перспективою на п'ять років, і не тільки за себе, а за весь колектив кафедри чи факультету. Які фактори, які моменти повинні бути при цьому враховані, які проблеми потребують пильної уваги! Саме на цю тему ми пропонуємо вашій увазі роздуми заступника секретаря партбюро істфаку доцента Олександра Васильовича Гонтаря.

ЗАВЕРШИЛАСЯ XI п'ятирічка. На засіданні кафедр і ради факультету, виробничій нараді колективу, в партгрупах і на партійних зборах всього факультету підведені підсумки соцзмагання і прийняті соціалістичні зобов'язання на 1986 рік. В світлі рішень квітневого і жовтневого (1985 р.) Пленумів ЦК КПРС, передз'їздівських матеріалів був переглянутий план ідеологічної роботи на поточний навчальний рік, розроблений і затверджений на партбюро комплексний план комуністичного виховання студентів на весь строк навчання в наступній п'ятирічці.

Плануючи ідейно-виховну роботу на XII п'ятирічку, партбюро, з одного боку, передбачило використання і дальший розвиток всього цінного, що було знайдено в процесі творчих пошуків минулих років. З другого боку, проект нової редакції Програми КПРС, курс партії на прискорення соціально-економічного розвитку країни вимагають по-новому дивитися на багато питань, виділити вузлові ланки в ідейно-виховній роботі, орієнтуючись на кінцевий результат, тобто, на вимоги, які пред'являються сьогодні реформою школи до вчителів.

Головну увагу звернуто на формування у студентів наукового світогляду, оволодіння марксистсько-ленінським вченням, виховання політичної культури, непримиримості до буржуазної ідеології, інтернаціоналізму і радянського патріотизму. Сила викладача-суспільствознавця в його внутрішній переконливості, професійній підготовці, вмінні аргументовано і емоційно донести слово партії до студентів. Ці якості і повинні в першу чергу формуватися у студентів-істориків за час їх навчання на факультеті.

Іншого підходу вимагають сьогодні до себе і питання трудового виховання. Коли ми говоримо про трудове виховання, то часто трактуємо його примітивно. здебільшого маючи, на увазі лише участь в третьому трудовому семестрі. Але ж головна праця студента — вивчення програмного матеріалу, «премудростей» своєї науки, набуття професійних вмінь і навичок. які власне, і роблять його спеціалістом. Вражає легкість, з якою деякі студенти без систематичної щоденної праці, без ретельної роботи над літературою здають заліки та іспити; це може виховати із студента переконаного неробу, який, одержавши диплом і призначення в школу, і сам нічого не зможе дати дітям, не зможе навчити їх трудитися. У виступі на пленумі ЦК Компартії України 3 грудня 1985 р. перший секретар ЦК Компартії України тов. В. В. Щербицький, говорячи про факти підвищення оцінок учням і студентам, зазначив, що «по суті, це тіж приписки та окозамилювання, за яке на виробництві притягають до суворої відповідальності.

ПЕРСПЕКТИВНЕ планування повинне передбачати подальше зміцнення зв'язків студентів з школою уже з першого курсу, встановлення постійних контактів з базовими школами і вчителями, проведення спільних заходів, надання методичної допомоги.

Сучасна школа вимагає, щоб педагог був особистістю, людиною високої моральної культури, всебічно розвинутою і освіченою. Це визначає завдання в галузі морального та естетичного виховання. Багато випускників після закінчення університету роз'їдуться в сільські школи. І далеко не кожний з них сьогодні використовує переваги великого міста для розширення свого світогляду, освоєння багатств бібліотечних фондів, набуття корисних знань, окрім основної професії, зокрема, в галузі художньої культури.

Культурне життя Одеси насичене і багате. Це постановки театрів, гастролі вітчизняних і зарубіжних виконавців і колективів, виставки в музеях... Та хіба можна все перерахувати! У студента треба формувати внутрішні стимули, шукати шляхи в незнане. Але йому треба ці шляхи підказувати. Ми часто вимагаємо від комсомольського і профсоюзного активу організації всіляких колективних відвідань. Чи не застаріла ця форма роботи? В умовах жорсткого ліміту часу, перевантаженості студентів колективні відвідування, як правило, зриваються. А самостійно кожен може знайти час для підвищення свого культурного рівня, пізнання нового. якщо відчуває в цьому внутрішню потребу. Особи, відповідальні за культурно-масову роботу, повинні забезпечити елементарне інформування студентського колективу про культурне життя міста, виготовити стенд «Що? Де? Коли?» і заповнити його.

На наш погляд, потребують переосмислення і форми організації вузівської художньої самодіяльності. В проведенні щорічних оглядів художньої самодіяльності багато формалізму. Сучасний рівень роботи художніх гуртків і колективів можна забезпечити, головним чином, на рівні університетського студклубу. Тут є і кваліфіковані кадри керівників, і матеріальне забезпечення. А змагатися факультети можуть за ступенем участі їх студентів в загальноуніверситетській самодіяльності. Це, звичайно, не виключає існування студентських вечорів зі своєю художньою програмою. Колись такі вечори відбувалися регулярно і збирали велику аудиторію.

Завдання інтернаціонального виховання студентських колективів набувають сьогодні особливої гостроти, наповнюються конкретним змістом, тісно пов'язані з практикою життя і особистих спілкувань. Адже за останні роки кількість іноземних студентів в університеті різко зросла. В навчальних аудиторіях, кімнатах студентського гуртожитку спільно навчаються і проживають представники різних національностей і країн, що мають часом різний психологічний склад характеру, цінності уявлення, звичаї і традиції. Це покладає на кураторів академгруп і земляцтв, суспільні організації нові завдання, вимагає не допускати формалізму, оперативно і справедливо, з позицій пролетарського, соціалістичного інтернаціоналізму вирішувати проблеми, які виникають. На історичному факультеті багато років діє інтерклуб «Планета», створений кафедрою історії КПРС, а тепер його курирує кафедра нової і новітньої історії. Сьогодні інтерклуб повинен корінним чином перебудувати свою роботу, посилити країнознавче інформування студентів, шукати нові цікаві форми для своїх знань.

Плануючи роботу на п'ятирічку, партбюро істфаку передбачило також основні напрями і конкретні заходи з атеїстичного виховання, організації контрпропагандистської роботи, удосконалення фізичного виховання, формування навиків суспільно-політичної та організаційної роботи тощо. Тепер треба забезпечити виконання цього плану, щоб він не залишився документом для комісій, а став посібником для роботи кафедр і суспільних організацій факультету.

При проведенні поточного планування партбюро факультету, його ідеологічний сектор надають змогу і забезпечують координацію планування роботи комсомольської організації, студради гуртожитку з дотриманням принципів гласності і контролю за виконанням накреслених заходів.

Перспективне планування роботи на п'ятирічку — важливий етап в житті трудового колективу. Мабуть, тут не можна обмежуватися тільки питаннями ідейно-виховної роботи. Потрібен комплексний п'ятирічний план факультету, який би охоплював навчальну, навчально-методичну і наукову роботу кафедр, удосконалення матеріальної бази тощо.

НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ відчувається гостра нехватка навчальних і підсобних приміщень. Цю проблему можна вирішити за рахунок передачі факультету підвальних приміщень. Треба відновити традиційні функції кабінетів, де студент міг би одержати необхідну літературу і підготуватися до семінарського заняття, створювати на кафедрах банк наочних посібників для ТЗН з усіх курсів — загальних і спеціальних. Це тим більш необхідно, якщо враховувати, що умови для активного використання ТЗН на факультеті вже створені. Зараз ведеться робота з метою організації кабінету методики викладання історії. Треба оснастити його технічними засобами, наочними посібниками, методичною літературою. В перспективі — радіофікація факультету для інформування і оповіщення студентів, оперативних випусків «Комсомольського прожектора» і радіогазети. Треба поставити питання про періодичні випуски збірників наукових робіт викладачів і студетів, можливо, проблемного міжвузівського збірника, які існують в Київському, Харківському, Львівському та Дніпропетровському університетах. Один з найстаріших на Україні Одеський університет повинен також мати право на випуск потрібного наукового збірника.

Процес перспективного планування на п'ятирічку ще не закінчився. XXVII з'їзд КПРС і його рішення вимагатимуть внесення відповідних коректівів, уточнень і доповнень в плани, які розробляються. Але вже сьогодні, йдучи назустріч партійному з'їзду, партбюро історичного факультету мобілізує зусилля професорсько-викладацького і студентського колективів, комуністів, комсомольців на творчий підхід до рішення поставлених партією завдань інтенсифікації навчально-виховної роботи, зосередження максимуму зусиль на підготовці кваліфікованих спеціалістів для системи народної освіти.

Електронний архів бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова

ЖИТТЯ ГОВОРИТЬ МОВОЮ МИСТЕЦТВА

Перебираючи в пам'яті події минулого року, згадуєш зустрічі з людьми, які зробили твоє життя більш яскравим і багатим. Такою подією для багатьох студентів і викладачів став виступ в Одеському університеті відомого вченого професора Тартуського університету Юрія Михайловича Лотмана з двома курсами лекцій (з семіотики культури та про творчість О. С. Пушкіна). Не тільки спеціалістам, але й читачам, які намагаються глибоко дослідити російську класичну літературу, добре відомі книги Ю. М. Лотмана «Анализ поэтического текста», «Структура художественного текста», «А. С. Пушкин. Биография писателя», «Комментарий к «Евгению Онегину», багаточисленні статті по топології культури, знаковим системам.

Видатний радянський літературознавець і теоретик мистецтва М. М. Бахтін, характеризуючи в кінці 60-х років стан нашого літературознавства, писав: «Є і значні явища... Я маю на увазі книгу Конрада «Запад и Восток», книгу Д. Лихачова «Поэтика древнерусской литературы», і «Труды по знаковым системам», чотири випуски (напрямок молодих дослідників, очолюваних Ю. М. Лотманом)... Названі мною видатні праці останніх років — Конрада, Лихачова, Лотмана і його школи при всій різниці їх методології однаковою мірою не відривають літературу від культури, намагаються зрозуміти літературні явища в диференційованій єдності всієї культури епохи».

Зараз вийшло вже 18 збірників «Трудов по знаковым системам» Тартуського університету, в кожному із них є роботи Ю. М. Лотмана, він же і редагує ці збірники.

Розглядаючи мистецтво, як мову життя, за допомогою якої дійсність розповідає людям про себе, Ю. М. Лотман і дослідники його школи вивчають цю мову, використовуючи її закономірність в аналізі художніх текстів. Сам текст вони розглядають як суттєвий, але не єдиний компонент художнього твору — «художній ефект в цілому виникає із співставлення тексту з складним комплексом життєвих та ідейно-естетичних уявлень». Тому велика увага приділяється вивченню позатекстових елементів твору, а саме епосу, яка породила цей твір.

Виконуючи функцію колективної культурної пам'яті, текст, з одного боку безперервно доповнюється, а з другого — має здібність робити більш актуальними одні аспекти вкладеної в нього інформації, в той час як інші аспекти піддаються тимчасовому або повному забуттю. Цим пояснюються різні трактовки великих творів в різні епохи, збагачення їх новими уявленнями в кожний новий відрізок часу. Текст також актуалізує певні сторони особистості читача — адже читач відмічає в тексті думки і почуття, співзвучні саме йому і проходить повз інші, ще не опосередковані ним. Але тут проявляється навчальна функція тексту: текст готує читача до того, що під час повторного читання твору моменти, які раніше залишились непоміченими, будуть сприйматися як щось особисто близьке, таке, що викликає співчуття, входить в коло його уявлень.

Вибрані Ю. М. Лотманом для читання в Одесі курси

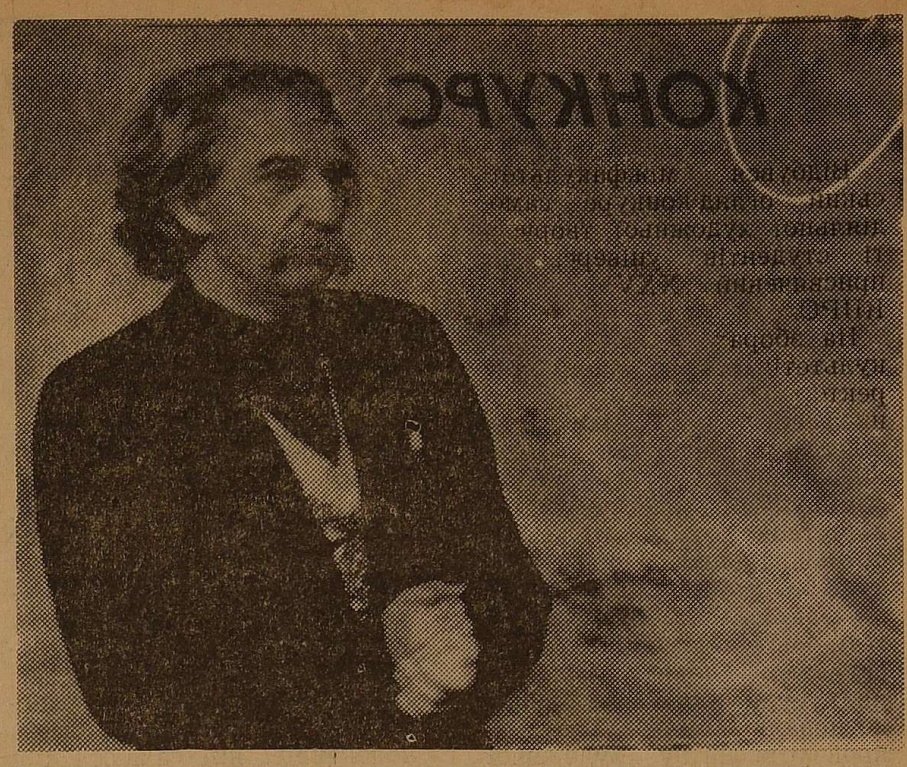

лекцій семіотики культури і про творчість О. С. Пушкіна вдало доповнювали один одного і продемонстрували слухачам плодотворність такого підходу до вивчення літератури і мистецтва. Але ще більш плідним було безпосереднє спілкування слухачів з ученим — артистичним і натхненним, чарівною людиною, яка включила в свій життєвий досвід пласти світової культури і внесла свій власний вклад в цю культуру.

Було б бажано, щоб Одеський університет частіше запрошував відомих учених, представників різних галузей знань для виступів з лекціями. Таке спілкування особливо цінне для студентів тим, що зримо показує величезні можливості людини в науці.

Б. ВЕРНІКОВА,

Фото М. Найдорфа.

З ПОВАГОЮ ДО ПРАЦІ

В новій редакції Програми КПРС зазначається: «У центрі виховної роботи партія ставить формування в кожної радянської людини глибокої поваги і готовності до сумлінної праці на загальне благо, чи то праці розумової, чи то фізичної. Праця — основне джерело матеріального і духовного багатства суспільства, головний критерій соціального престижу людини, її священний обов'язок, фундамент комуністичного виховання особи».

У завершальному році XI п'ятирічки студенти Одеського держуніверситету взяли активну участь у розв'язанні народногосподарських завдань, працюючи у складі будівельних загонів в Одеській, Ворошиловградській, Тюменській областях.

На території Тюменської області, наприклад, працювали 4 загони ОДУ: «Олімп» (юридичний і філологічний факультети), «Парус» (мехмат), «Атланти» (юридичний факультет), та «Альтаїр» (мехмат).

Загальний обсяг капітальних вкладень, освоєний загонами ОДУ, склав 560 тис. крб. На жаль, необхідно визнати, що обсяг робіт, освоєний СБЗ в 1985 році, дещо менший, ніж в 1984 році. Одна з головних причин цього — метеорологічна. — Часті зливи примушували надовго припиняти роботу. Проте навіть в таких складних умовах з честю справились з поставленим завданням студентські загони «Парус», (командир Г. Райчев, комісар І. Перевознюк) та «Атланти» (командир С. Михалков, комісар О. Черних). Ці загони відзначалися високою трудовою дисципліною та найвищою продуктивністю праці. В загонах панувало взаєморозуміння, підтримка, а девізом будзагонівців було «Один за всіх і всі за одного». Найвищої оцінки заслуговує робота і громадсько-політична діяльність СБЗ «Дзержинець» (командир С. Кичмаренко, комісар Ю. Цихоня), що працював у Ворошиловградській області. Поруч з радянськими студентами в цьому загоні працювали також іноземні студенти з Лаоса та Кореї.

На території Одеської області працювали 13 загонів ОДУ. Бійці СБЗ опанували портові професії, спеціальності провідників залізничного транспорту, робітників консервного заводу, будівельників, стюардес, вихователів дитячого садка тощо,

Силами бійців СБЗ була проведена велика громадсько-політична робота: прочитано 124 лекції, агіткультбригада організувала і провела 37 концертів.

Всі бійці студентських загонів відпрацювали три ударних дні у фонд XII Всесвітнього фестивалю молоді і студентів в Москві, у фонд допомоги молодіжним організаціям країн, що розвиваються, у фонд упорядкування міста Гагаріна. Більшість студентських загонів ОДУ перерахували від 5 до 10 процентів заробітної плати на поліпшення матеріальної бази дитячих та дошкільних закладів. Наш університет уклав договір про шефську допомогу дитячому будинку міста Котовська. Найбільший внесок у цю справу зробив студентський загін безоплатної праці «Магістраль». Цього року діти з дитячого будинку в м. Котовську знов, як і в минулому році, одержать подарунки від студентів Одеського держуніверситету.

Більшість загонів перерахували частину заробітної плати у Радянський фонд миру, загальна сума якої складає 1250 крб., проти 700 крб, зазначених у зобов'язанні.

Не можна не згадати про велику виховну роботу студентських будзагонів.

Так, до складу студентських загонів «Олімп» та «Атланти» входили підлітки, які стоять на обліку в інспекції у справах неповнолітніх. В підготовчий період бійці цих загонів познайомились з хлопцями, затоваришували з ними. Приємно відзначити, що підлітки стали рівноправними учасниками студентських загонів, охоче працювали поруч із старшими товаришами в Тюменській області.

В рік 67-ї роковини Ленінського комсомолу учасники трудового семестру працювали на славу. На ім'я ректора, секретаря парткому, секретаря комітету комсомолу надійшло 9 листів з подякою за роботу СБЗ. З впевненістю можна сказати, що трудовий семестр пройшов добре. Тон в роботі і громадсько-політичній діяльності задавали 46 комуністів і кандидатів в члени КПРС, а також комсомольський актив.

Л. МИКИТАСЬ,
секретар
комітету ЛКСМУ.

Ми—інтернаціоналісти

Інтерес до російської мови

Цей матеріал принесла до редакції ст. викладач кафедри РКІ Любов Петрівна Рущак. «Можливо, вас зацікавить.» — сказала вона. І мала рацію. Бо й справді приємно було довідатись, що вивчення російської мови на Кубі стає не просто популярним, але й здійснюється на науковій основі.

Для іспаномовних громадян російська мова є досить складною для вивчення. В ній існує ряд звуків, яких немає в іспанській мові, а тому їх вимова — справа нелегка. Особливо важко навчитися вимовляти окремі звуки кубинцям, тому що іспанська мова на Кубі має свої особливості у вимові. Ці особливості рідної мови кубинські студенти і школярі мимоволі привносять в іноземну мову, яку вивчають, зокрема в російську. Найважчими для кубинців є шиплячі звуки. Враховуючи це, викладачі російської мови на Кубі ретельно застосовують всі види занять, які допомагають в таких випадках. Особливо багато над цим працюють викладачі, які навчають дітей на початковому етапі. На продвинутому етапі у студентів вже є певний лексичний запас. В цей період у викладачів інше завдання — необхідно складати такі вправи, які викликали б більший інтерес до вивчення російської мови, розвивали любов до неї. Для розвитку мовних навиків ми організовуємо олімпіади, вікторини, ведемо активну переписку з радянськими людьми. Такі види робіт викликають у студентів підвищений інтерес до вивчення мови, сприяють знайомству з історією, культурою і життям радянського народу. В нашій країні олімпіади з російської мови проводяться в школах. Школярі беруть в них активну участь. Керуючись цим досвідом, ми намагалися проводити олімпіади у нас в інституті, попередньо поглибивши теми. Для кожного курсу готуються різні питання з урахуванням рівня володіння мовою. Проводяться вони у вільний від навчання час. Як правило, ці олімпіади присвячуються роковинам Великого Жовтня. Бажаючих брати участь в них дуже багато. Кожний етап має своїх переможців, яких нагороджують призами. Це книги про Радянський Союз, екскурсійні путівки.

Проводяться у нас в інституті і Ленінські вікторини. Ми назвали їх так тому, що проводяться вони на честь дня народження В. І. Леніна. В них включаються теми, пов'язані з життям Володимира Ілліча, його діяльністю. Наші студенти знайомляться з біографією вождя Жовтневої революції ще в школі, багато читають про нього, дивляться телевізійні передачі. Так що основна трудність вікторин заключається в тому, що свої знання треба передавати російською мовою.

Велике значення для поширення російської мови має переписка наших студентів з радянськими юнаками і дівчатами. Кожен із дописувачів намагається вірно писати листи російською мовою. З кожним листом підвищується мовний рівень, посилюється інтерес до вивчення нових слів. Через листи студенти безпосередньо знайомляться з радянським способом життя, підтримують дружні зв'язки з радянськими людьми.

Студентам, які вивчають методику викладання російської мови як іноземної, хочеться побажати: пропагуйте у себе на батьківщині російську мову, мову великого народу, народу з великою історією, народу першої країни соціалізму. І ваші учні будуть вдячні вам за це.

Маріца АРСІЯ,
викладач
російської мови
Вищого технічного
інституту
м. С'єнфуегоса (Куба)
стажистка ОДУ.

П'ЯТЕРО З ЧІЛІ

Всі, хто був присутній на цій зустрічі в Одеському університеті, назавжди запам'ятають п'ятьох хлопців - чілійців, які прибули на навчання в Одесу.

Рікардо, Алексіс, Луїс Еміліо, Сальвадор і юнак з російським іменем Іван. П'ятеро із країни, яка зараз нагадує вулкан, що кожної хвилини може вибухнути.

— 26 серпня мене перевели в казарму на вулиці Сан-Мартін. Били. Прийшов майор високий, товстий, потворний. Він теж бив мене ногами. Я вже не відчував болю. Здавалось одне лиш презирство до палачів пронизувало мене наскрізь.

Чілійська охранка арештувала Рікардо за участь в організації так званого «голодного маршу» — робітничої демонстрації протесту проти політики хунти. Зараз все це вже позаду. І Рікардо, колишній шахтар із Ранкагуа, щодня поспішає на заняття в Одеський політехнічний інститут. Але пам'ять нагадує про жахливе минуле. Ми стоїмо біля воріт деканату на вулиці Маяковського і розмовляємо про те, що зараз відбувається в Чілі, про «дні протесту», які регулярно проводяться в країні за ініціативою лівих партій, про криваві злочини диктатури Піночета, про бойові операції Патріотичного фронту ім. Мануеля Родрігеса, про боротьбу чілійської молоді проти ненависного фашизму.

— Мені було 12 років, — згадує Іван, — коли фашисти прийшли до влади. Я виріс в робітничій сім'ї, в 1972 році мене і двох моїх сестер прийняли в піонери, а через рік, у вересні, відбувся військовий переворот. Спочатку відчував лише жах: скрізь я бачив людей, яких смерть настигала прямо на вулиці, скрізь бачив кров і страждання. Потім жах змінився ненавистю, обуренням і бажанням діяти. В 1978 році я став членом Комуністичної молоді Чілі, працював в робітничих селищах Ла Легуа та Ла Вікторія, які відомі своїми бойовими, антифашистськими традиціями. Одного разу увечорі, 11 вересня 1983 року, в день роковини кривавого перевороту, жителі робітничого селища Юнгай зібралися на пустирі, щоб ушанувати пам'ять загиблих. У вересні вечоріє рано, і ми розпалили вогнища. Раптом з'явились солдати (пізніше ми дізналися, що в цей день диктатор вивів на вулиці 18 тисяч солдатів для розгону мирної демонстрації). Люди побігли, і тоді по них відкрили вогонь. Мене поранило, місяць прийшлося відлежуватися в надійному місці.

Розповідь Івана продовжує Луїс Еміліо.

— Я теж був на вулиці в той день. Ми з друзями вийшли на демонстрацію. Солдати накинулись на нас, почали бити.

— Тобі не було страшно?

— Той, кому страшно, повинен залишатися дома...

Наступне питання я задала Алексісу. Я спитала його, як він сприйняв пропозицію товаришів по партії поїхати на навчання в Радянський Союз. Трохи подумавши, він сказав: «Я був дуже гордий з того, що вибір впав саме на мене, і в той же час нелегко було залишати батьківщину, Адже зараз події в Чілі розвиваються з такою швидкістю, що ніхто не може сказати, що буде завтра. Не хотілося б залишитися осторонь якихось значних подій. А з другого боку, тут також лінія фронту. Перед нами поставили нелегке завдання. І ми повинні виконати його якнайкраще. Я дуже радий, що приїхав в Радянський Союз. Все, що я бачив, викликає у мене повагу і захоплення».

(Закінчення на 4-ій стор.)

КОНКУРС САМОДІЯЛЬНОСТІ

Відбувся міжфакультетський огляд-конкурс самодіяльної художньої творчості студентів університету, присвячений XXVII з'їзду КПРС.

На зборах культоргів факультетів голова журі проректор з виховної роботи професор Л. О. Ануфрієв, підводячи підсумки огляду, відзначив, що у порівнянні з минулими роками більш відчутною стала тенденція до покращання організації художньої самодіяльності на факультетах. Всі факультети виступили з досить насиченими програмами, в яких були цікаві, художньо досконалі номери. Помітний крок у розвитку художньої самодіяльності зробив юридичний факультет.

Огляд виявив і ряд недоліків в студентській художній самодіяльності. Головне, більшу вимогливість необхідно приділяти при виборі репертуару з точки зору його громадської значимості і художнього смаку. Низькою виявилась суспільна значимість окремих номерів в програмі хімічного факультету.

В програмі фізичного факультету відчувалась відсутність естетичного смаку у ряді виступів, і винні в цьому перш за все запрошені для підготовки програми фізфаку концертмейстер і хормейстер.

Керівництво та громадські організації факультетів, — — сказав Л. О. Ануфрієв, — повинні приділяти увагу питанням художньої самодіяльності протягом всього року, а не лише в період підготовки до огляду. З самодіяльною програмою необхідно виступати на факультетських вечорах, в підшефних школах, перед трудівниками села в період збирання урожаю, під час третього трудового семестру. Тоді заняття художньою самодіяльністю сприятимуть не тільки виявленню художніх талантів, але й культурному зростанню студентської молоді.

Рівень самодіяльної творчості оцінювався журі за такими параметрами: тематична направленість і виконавська майстерність, багатожанровість представлених номерів, масовість виконавчого колективу, ступінь участі студентів факультету в загальноуніверситетських творчих колективах. Проте насамперед хотілося б сказати ось про що. Через участь в колективі художньої самодіяльності здійснюється гармонійний розвиток особистості студента, облагороднюється його дозвілля. Приймаючи участь у факультетській художній самодіяльності, студенти, які не відвідують університетські художні колективи, мають змогу виявити свої творчі можливості. Якщо такі «неорганізовані» студенти готують номер разом з учасниками університетських колективів, які задають тон і визначають рівень виконавчої майстерності, то номер виходить якісним і масовим.

Добре сприймаються в студентському концерті і виступи, притаманні сучасному молодіжному дозвіллю. Так, в програмі факультету РГФ запам'ятались класична гітара С. Поліщука, музичні пародії С. Асанової, авторська пісня А. Нетребенка; пісні у виконанні студентів ГГФ А. Загородньої І. Ю. Мілашова та В. Мацигарь з істфаку. Звичайно, такі номери теж треба виконувати якісно і виявляти смак у доборі репертуару. І зовсім вже не слід виходити на сцену з недоробленим номером, як це вийшло у студента фізфаку В. Перкова.

Найкращу композицію в жанрі публіцистичного плаката показали фізики — вони відтворили поему Ігоря Шкляревського «Слово про мир». Динамічною, яскраво оформленою була поетична композиція мехмату на поезії Є. Євтушенка.

В типово студентському жанрі театру мініатюр успіху досягли лише студенти філологічного та біологічного факультетів. Гумористична композиція філологів підіймає важливі морально-етичні проблеми. Правда, деякі інтермедії могли бути коротшими і виконані з більшою майстерністю. Важливо, що ця композиція створена самими студентами при участі доцентів філфаку Є. Черноїваненка та І. Шевченка.

Заслуговує доброго слова і ляльковий театр хімічного факультету, учасники якого продемонстрували справжню майстерність. Цей номер, як і програма СТЕМу філфаку при відповідній доробці можна з успіхом показувати і за межами університету.

Програму філологічного факультету прикрасив виступ в'єтнамських студентів. Значний успіх випав і на долю студента з біофаку Луїса Еміліо Веласкеса, виконавця латино-американських пісень. Немає сумніву, що залучення іноземних студентів до факультетської самодіяльності може суттєво збагатити її новими привабливими фарбами.

Вплив на загальну оцінку концерту мала і форма його проведення. Добре були представлені програми мехмату, факультету РГФ, філфаку, чого не можна сказати про концерт геолого-географічного факультету, в якому номери навіть не оголошувались. Невиразними були ведучі концертів на хімічному та фізичному факультетах.

Ось як розподілились місця на огляді-конкурсі: а) за багатожанровість представлених номерів — I — мехмат, II — факультет РГФ, III — фізфак і юрфак; б) за масовість виконавчого колективу — I — філфак, II — фізфак, III — мехмат; в) за участь студентів факультету в загальноуніверситетських творчих колективах: I — факультет РГФ, II — філфак, III — мехмат.

Загальне I місце посів механіко-математичний факультет, II місце — філологічний факультет, III і IV місця поділили факультет романо-германської філології та біологічний факультет.

Далі місця розподілились між факультетами таким чином:

V — фізичний, VI — історичний, VII — ГГФ, VIII — юридичний, IX — хімічний.

Попереду нові відповідальні виступи і повсякденна творча робота в студентській художній самодіяльності. Успіхів вам, самодіяльні митці!

В. БІЛОВА.

П'ЯТЕРО З ЧІЛІ

(Закінчення. Початок на 3 стор.).

До розмови знову приєднується Іван. Він говорить про те, що навчатися в СРСР мріяв давно і щасливий, що мрія ця збулася. Правда, було нелегко залишати батьків — вони вже немолоді, батько часто хворіє, але мені дуже хочеться стати журналістом.

Попереду у них шість років навчання в нашій країні, повернення на батьківщину.

Шлях в Радянський Союз був для них нелегким, нелегким може бути і повернення. Сальвадор, наприклад, приїхав до нас із Канади, де жив з батьками після перевороту.

— В еміграції важко всім,— говорить Сальвадор, — і старим, і малим. Але ми, молоді, на відміну від наших батьків, швидко адаптувались за кордоном, адже виїхали з Чілі зовсім малими. Проте нам набагато важче, бо головне — не втратити духовного зв'язку з батьківщиною. Я завжди відчуваю, що я чілієць, завжди з гордістю відповідаю на питання про мою національність. І після закінчення навчання в СРСР у мене буде лише один шлях — в Чілі, як би важко не було.

— Щоб ви хотіли передати радянським студентам?

— Мені хочеться побажати радянським юнакам і дівчатам, — говорить Рікардо, — успіхів у навчанні і пильності в охороні завоювань соціалізму, а ми, молоді латиноамериканці, будемо боротися за перемогу соціалізму на нашому континенті.

— І будьте впевнені, — додає Іван, — що перемога чілійського народу близька. Ваше співчуття, ваша підтримка роблять нас сильнішими.

І. БЕНЬКОВСЬКА,
співробітниця НБ ОДУ.

ЗАРАДИ ТИШІ НА ПОЛІГОНАХ

Мою увагу привернула остання книга А. Михалевського «Крила любові» (Маяк, 1983 р.). Але на превеликий жаль, А. Михайлевський — це один з тих «периферійних» авторів, яким критика відводить більш ніж скромне місце в літературі.

Нещодавно у журналі «Дніпро» була надрукована низка віршів А. Михайлевського, які тематично продовжують останню книжку поета.

А. Михайлевський — поет зі своїми улюбленими темами, в яких він не боїться повторюватись, повертаючи їх щоразу новими гранями.

Одним з головних мотивів поезії є пам'ять. Давно відгриміли бої, закінчилася Велика Вітчизняна і хоч А. Михайлевський не бачив тих жорстоких битв за Батьківщину, він проникливо і непідробно вміє передати всю гіркоту великих втрат далекого 45-го.

Велика тривога за сьогоднішній день на землі дихає з його віршів:

Себе не чую—голос мій
намок
І танк намок. І щумить тіло
чорне,
І я мовчу. Мені й під
танком добре,
Аби лиш світу спалось без
тривог.
(«Я сплю під танком в довгу ніч глуху»).

Михайлевський може просто і поетично передати у своїх віршах таке близьке людське і домашнє:

Вставай, не спи... Хіба не
шкода миті?
Адже їх двох однакових
нема!
(«Гуде весна від моря і до моря»).

А. Михайлевський веде з читачами довірливу розмову про щирість і чистоту в дружбі та коханні. Час від часу звертається автор до інтимної та пейзажної лірики. Його вірші дуже мелодійні, тож недарма, мабуть, на них звертають увагу композитори і пишуть пісні.

Але не в усьому автор викінчений. І буває, що одного-двох слів не вистачає, щоб сказати все, відчувається деякий поспіх і недомовка.

Головне ж полягає не в окремих, менш вдалих віршах, а в тому, що переважна більшість їх образна, самобутня. мелодійна.

Велику справу робить поет зі своїми поезіями. Бо це вони хвилюють посивілих вдів, тривожать болями споминів ветеранів, цікавлять молодих, примушують бути пильними на сторожі миру.

Поезії Антона Михайлевського разом з автором борються за мир на землі. І хочеться побажати поету, щоб він ще багато років міг сказати про себе:

«Я не мовчу — я знов
співаю вам!».

Л. СЕМЕНЕНКО,
студентка III курсу філфаку.

ТЕМИ ПІДКАЗУЄ ЖИТТЯ

Знайомтесь: Петро Шнейдеров. 29 років. Інженер лабораторії дидактичних матеріалів Одеського держуніверситету. Одесит. Закоханий до нестями у фотографію. Майстром себе поки що не вважає: «Я тільки учусь». Що можна додати до цього? Фотографією почав займатися з 12 років. Самостійно, без чиєї-небудь допомоги. В 17 років його робота вперше попала на виставку, і зразу ж на міжнародну, в Англію, де був показаний його фотоетюд «Весна».

Петро зацікавлено вивчає життя, пильно поглядає довкола, заринає в психологію людини. Як член фотоклубу «Одеса» він часто виставляється на обласних, республіканських, всесоюзних і міжнародних виставках — його роботи були в Японії, США, Австралії, Франції, Італії, Іспанії. Цього року на республіканській виставці в Києві за етюд «Зима» Петро Шнейдеров був нагороджений дипломом I ступеня. Цей же етюд отримав бронзову медаль на фотовиставці «Батьківщина моя», яка проходила влітку минулого року на ВДНГ СРСР.

У Петра чимало задумів, то ж побажаємо йому творчих здобутків в новому році.

На знімку: фотоетюд «Зима».

ПИШІТЬ НАМ: 270000, Одеса-центр, вул. П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. П. Великого, 2, 1-й поверх, ауд. 38.

ДЗВОНІТЬ: тел. 206-748.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.

«За научные кадры», орган парткома, ректората, профкомов и комитета комсомола Одесского государственного университета им. Мечникова. (На украинском языке).

Друк. вид. «Чорноморська комуна» Одеського обкому КП України, пл. 50-річчя СРСР, 1. Тираж 1000 прим. Обсяг 0,5 аркуша формату газети «Правда». Зам. № 17205.

Наукова бібліотека ОДУ імені І. І. Мечникова